

Čerenie času **Horné Zelenice 1244 – 2014** **(Juraj Hladký – Martin Jurčo)**

Očakávaná monografia o dejinách našej obce od najstarších čias až po súčasnosť, obsahujúca aj viacero tematických kapitol a bohatý obrazový materiál - v predaji na obecnom úrade.

Spomeniete si ešte na pieseň známeho slovenského libretistu Pavla Braxatorisa V Zeleniciach na jarmoku z 50. rokov minulého storočia? Známa sa stala aj vďaka muzikálu Hrnčiarsky bál, ktorý skomponoval rodák z neďalekého Zavara Gejza Dusík. Táto pieseň natoľko zľudovela, že v rôznych regiónoch vznikali a aj sa uchytili jej miestopisné varianty. Takto sa Zelenice preslávili už pred polstoročím, hoci dnes premýšľať o tom, prečo Pavol Braxatoris a Gejza Dusík lokalizovali spomínaný jarmok, odohrávajúc sa v rokoch 1848 – 49, práve do Zeleníc, by bolo skôr špekulovaním. Napokon... text libreta na to ani neašpiruje – veď je umeleckou fikciou. Pripomenul však to, ako azda všetci vnímame miesto a priestor, ktoré má pre nás špecifický význam. Ako by povedal francúzsky filozof Gaston Bachelard, je to poetika priestoru; spôsob, akým vnímame rodný dom či svoje rodisko. Ak sme vzdialení od tohto prostredia istoty a pokoja, sme zneistení, ba možno až sklúčení z odlúčenosti od neho. Rodný dom či rodisko je jednou z hybných síl splývania ľudských myšlienok, spomienok a snov.

Horné Zelenice a Hornozeleňčania si svoje dejiny utvárali sami v pamäti mnohých generácií. Aj keď ich môžeme len rekonštruovať na základe zachovaných listín, odкрýva sa pred nami zaujímavý príbeh stredovekej osady, ktorá počas mnohých storočí si zakúsila nielen pokojné obdobia, no prehnali sa ňou aj šľahy vojen, morov, ba ťažko ju skúšal aj jej odveký sused – nespútaný Váh. O niektorých udalostiach nám v mladšom období zanechali svoje osobné svedectvá Hornozeleňčania – súputníci dejín. Spomeňme medzi nimi napríklad evanjelického rektora Pavla Vajaja, ktorý vo svojich veršovaných kronikách, dovoľme si ich tak nazvať, zanechal pri príležitosti radostných aj tragických chvíľ v obci nenahraditeľné informácie o Horných Zeleniciach a ich okolí na začiatku 19. storočia. Autora týchto dielok s mimoriadnou faktografickou hodnotou, ale aj jeho tvorbu môžu dnes spoznať vďaka výskumom A. Jónasovej a publikácii M. Kamenčíka tí, pre ktorých boli jeho diela osobitne určené – Hornozeleňčania. No nezabudnime ani na iné rukopisné záznamy, ktoré sa stali cennými pamiatkami niektorých hornozeleňčických rodín – napr. záznamy Juraja Repku, Jána Repku, Jána Synaka a ďalších.

Predkladaná monografia nevznikala rýchlo. Úmysel pripraviť o obci monografiu vznikol v období, keď bol starostom Vladimír Kollár. Naplnil sa však len čiastočne – v 90. rokoch minulého storočia pripravil základný text o najstarších dejinách obce vtedajší riaditeľ Vlastivedného múzea v Hlohovci Ivan Pastorek a o národopise odborná pracovníčka múzea etnografka Viera Holicová. K textom spísal poznámky kronikár obce Václav Ryba. Rukopis opäť ožil po tom, čo súčasná starostka obce Viera Darivčaková iniciovala pokračovanie primeraného výskumu tak, aby časom bolo možné pripraviť publikáciu, ktorá by, pokiaľ možno celistvo, prezentovala históriu obce, ale zároveň aj predstavila – hoci možno len skratkovito – ľudí, ktorí obec tvorili a viac či menej v nej zanechali svoju stopu.

Začalo sa teda pokračovanie staršieho príbehu prípravy publikácie. Spočívalo v zisťovaní nových prameňov v archívoch, ale aj v novších knižných publikáciách, ba i v rodinných archívoch; v porovnávaní, vyhodnocovaní a utváraní ďalších exkurzov. Staršie dejiny predstavujeme v publikácii skôr rozprávačsky, 20. storočie z pochopiteľných príčin zasa stroho, kronikársky. V druhej časti publikácie sa osobitne pristavujeme pri témach, ktoré si pre svoj špecifický obsah vyžadovali samostatný priestor.

Publikácia azda zaujme najmä tých, ktorým je odprvoti určená – obyvateľov obce Zelenice, a to bez zdôrazňovania atribútu horné alebo dolné. Veríme, že v starodávnych rozprávaniach starých listín či dobových svedectiev ožijú v mysli alebo pamäti čitateľa staré príbehy a ľudia, o ktorých je práve táto knižka. Azda aj súčasný čitateľ dokáže sa v mysli posadiť na hájovec alebo čln, pristavený na brehu Váhu, prevezie sa na druhý breh a pokojným stromovým vystúpi k staručkým hajlochom s dorobeným vínom, odkiaľ zazrie o breh Váhu priviazané čajky, vo vychádzajúcom slnku melúce životodarnú múku. A kúsok za nimi sa už začína príbeh, o ktorom rozpráva táto knižka.

Ďakujeme všetkým, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom v minulosti či v posledných mesiacoch pričinili o dokončenie tohto príbehu.

Zostavovatelia.

Knihy **Čerenie času** v cene 10 € a **Pavel Vajaj-živý odkaz učiteľa z Horných Zeleníc** v cene 3€ je možné zakúpiť na obecnom úrade v Horných Zeleniciach. Bližšie informácie: t.č. 0910 956 990, 033 7445259, hzhornezelenice@gmail.com.